

Rakousko								
Vídeň	Horní Rakousy	Dolní Rakousy	Štýrsko	Tyrolsko	Korutany	Salcbursko	Vorarlbersko	Burgenland

Burgenland

Historie

Maličká spolková země Burgenland (www.burgenland.at) leží ve východní části země a na první pohled je zřejmé, že je to nejméně „rakouská„ oblast. Od sedmáctého století patřila k Maďarsku a pod rakouskou správu se dostala teprve po skončení první světové války, po značně kontroverzním lidovém hlasování, které rozhodlo, že zdejší přirozené centrum Ödenburg (Šoproň) zůstalo na maďarském území. Burgenland byl vzniklým výběžkem rozděleno prakticky na dvě části, což mu do dnešních dnů způsobuje řadu problémů. Nejde ani tak o potíže související s úzkým průjezdem mezi severní a jižní oblastí, jako spíše o neschopnost vyvolat ve zdejších obyvatelích pocit regionální sounáležitosti. Když připočteme komplikace, které Burgenlandu přinesla sovětská okupace po druhé světové válce a později vybudování „železné opony“ na hranicích s Maďarskem, jistě nás nijak nepřekvapí, že největšího rozkvětu se tato jižní spolková země dočkala v posledních letech. Burgenland byl tradičně německy mluvící oblastí — to byl také hlavní argument pro předání zdejších maďarských okresů do rakouských rukou —, ale dodnes se tu zachovala poměrně početná maďarská menšina, která však podle oficiálních odhadů tvoří necelá tři procenta celkové populace. Podstatně početnější je chorvatská komunita, jež se podílí na celkovém počtu obyvatel takřka deseti procenty. Chorvaté se do zdejší oblasti začali stěhovat v šestnáctém století, povzbuzováni maďarskou šlechtou, která tak chtěla oživit oblasti zdevastované nájezdy osmanských Turků. Kromě občasných dvojjazyčných nápisů a názvů některých pohraničních vesnic tu ale nenajdete mnoho stop dosvědčujících přítomnost chorvatské menšiny, která se stále více asimiluje s většinovým obyvatelstvem.

Po odtržení Ödenburgu se hlavním městem spolkové země stalo malé provinční město Eisenstadt, které se muselo takřka ze dne na den vypořádat s novou rolí administrativního centra. V současnosti je mezi domácími i zahraničními turisty známé především díky svému spojení se slavným skladatelem Josefem Haydnem, který zde pobýval přibližně třicet let v druhé polovině osmnáctého století, pod patronací významného maďarského šlechtického rodu Esterházyů. Mimo Eisenstadt je nejoblíbenějším turistickým cílem Burgenlandu nedaleké Neusiedler See (Neziderské jezero), největší vodní plocha celého Rakouska a jediná v celé Evropě bez přirozeného odtoku. Pro většinu Rakušanů je to oblíbená rekreační oblast nabízející dostatek příležitostí k aktivnímu odpočinku, Poučení, ale také třeba jen příjemné pláže a neobyčejně čistou a v letních měsících také teplou vodu (vcelku běžně se setkáte s označením „moře Vídeňanů„). Kolem břehů jezera je roztroušena řada malebných vinařských vesnic, z nichž většina nese stopy své maďarské minulosti. Velmi exoticky působí také zdejší plochá pusta (maďarská step) a většinu zahraničních návštěvníků potěší velmi stálé, teplé podnebí. Zbývající část Burgenlandu nacházející se jižně od zhruba pět kilometrů širokého průchodu jižně od Eisenstadtu je klidná oblast, v níž se s turisty setkáte jen zřídka — hlavním lákadlem je samozřejmě již zmíněné Neusiedler See. Najdete tu malebnou krajinu s množstvím půvabných míst, ale sotva dost skutečných zajímavostí, které by vás přiměly k delší zajiždce.

Boj o Burgenlandsko

Ačkoli spolu Maďarsko a Rakousko dlouhou dobu žily ve společné říši, ve chvíli kdy se habsburská monarchie rozpadla, se obě země okamžitě dostaly do sporu o hranice. Šlo především o pohraniční oblasti západního Maďarska s převahou německy mluvícího obyvatelstva: okresy Pressburg (Bratislava), Wieselburg (Moson), Odenburg (Šoproň) a Eisenburg (Vasvár). Zmíněná oblast neměla žádný historicky opodstatněný název, takže Rakušané, kteří nutně potřebovali co nejvíce argumentů, kterými by mohli podepřít své územní požadavky, rychle přišli s novým označením Vierburgenland (později bylo zkráceno na Burgenland), které nijak nesouvisí se zdejším velkým počtem hradů, ale je odvozeno z druhé části německých názvů sporných okresů.

Okres Pressburg (Bratislava) byl v té době již obsazen Čechy a navíc zde žilo jen čtyřicet procent německy mluvících obyvatel, takže byl záhy stažen ze seznamu rakouských požadavků. Dalším problémem byla železniční trať procházející okresem Wieselburg, jež byla pro Maďary doslova strategicky důležitá. Výsledkem bylo opětovné zredukování nároků. V září 1919 byly k Rakouské republice na základě saint-germainské mírové smlouvy přičleněny okresy Eisenburg a Odenburg, ale vítězští spojenci záhy začali váhat s podporou sjednaných podmínek. Zpočátku se stavěli za rakouskou žádost o nové území, neboť vídeňská sociálně demokratická vláda pro ně byla podstatně přijatelnější než bolševický režim Bély Kuna. Když ale Béla Kun a jeho komunisté přišli o moc a byli v listopadu roku 1919 nahrazeni autoritářským admirálem Horthym, sympatie k levicové vládě v hlavním městě Rakouska začaly slábnout. Vše se ještě více zkomplikovalo rozlišováním nově vzniklých zemí na území bývalé habsburské říše na „nepřátelské“ a „následnické“. Zatímco Rakousko bylo jako poražená země demilitarizováno, Maďarsko si mohlo ponechat svou armádu, neboť se přiřadilo k již zmíněným následnickým útvarům. Maďaři odmítli stáhnout vojáky rozmístěné na sporném území, přičemž argumentovali tím, že se nemohli zúčastnit mírových jednání.

Nakonec ale byli v červenci roku 1921 nuceni podepsat trianonskou smlouvu a předat Burgenland svému západnímu sousedu. Nicméně ještě jednou se vzepřeli vůli mezinárodního společenství a přímo před očima spojeneckých jednotek, které měly dohlížet na předání sporného území, vytlačili německy mluvící obyvatele za hranice Rakouska. Spojenci byli maďarským vojenským tlakem natolik polekáni, že nakonec doporučili rakouské vládě, aby výměnou za větší část území ponechala Maďarům hlavní město oblasti Odenburg (Šoproň). Jako by kolem územního sporu nebylo dosti zmatků, do Odenburgu se vypravil také v exilu žijící poslední habsburský císař Karel I.

Objevil se tu 20. října roku 1921 v marné naději, že se mu s Horthyho pomocí podaří obnovit maďarskou část své zaniklé monarchie. Nakonec se obě strany shodly na uspořádání plebiscitu, kterého se měli zúčastnit obyvatelé Odenburgu a osmi okolních venkovských oblastí. Rakušané chtěli, aby jejich východní sousedé stáhli své vojáky ještě před začátkem hlasování — jejich místo měly zaujmout spojenecké jednotky. Maďaři však dlouho váhali a nakonec vydali příkaz k odsunu sotva týden před prosincovým plebiscitem. Hlasovací lístky tak byly sestavovány Maďary a také veškerá administrativa byla v rukou maďarských úředníků. V Odenburgu dostali Maďaři více než sedmdesát procent hlasů, ale ve venkovských oblastech těsným poměrem prohráli. V důsledku toho Burgenland přišel o své přirozené centrum a zároveň hlavní město a správní středisko. Dne 1. ledna 1922 byla dokončena poslední změna hranic související s výsledkem první světové války; Maďarsko formálně přijalo výsledky hlasování a s ním také Odenburg, nynější Šoproň.

Doprava

Vlaky

Linec: Braunau-am-Inn (9 denně; 1 hod 45 min-2 hod 15 min); Freistadt (8 denně; 1 hod 10 min); Graz

(8 denně; 2 hod 50 min-3 hod 50 min); Kefermarkt (12 denně; 42 min-1 hod); Kremsmünster (každou hodinu; 30-45 min); Schärding (každou hodinu; 1 hod 15 min); Steyr (každých 30 min-1 hod; 45-55 min); Wels (2-3 za hodinu; 15-25 min); Windischgarsten (každé 2 hod; 1 hod 20 min). Wels: Braunau-am-Inn (každou 1-2 hod; 1 hod 25 min-2 hod); Passau (každou 1-2 hod; 50 min-1 hod 20 min); Schärding (každou hodinu; 45 min-1 hod 53 min).

Autobusy

Braunau: Obenberg-am-Inn (ponděli-pátek 1 denně; 45 min).

Linec: Freistadt (každých 30 min-1 hod; 45 min-1 hod 10 min); St. Florian (1 týdně (so); 30 min); Wilhering (každých 30 min; 10 min).

Lodě

Linec: Kremže (červenec—září 2 týdně; 4 hod 20 min); Passau (květen—říjen út-ne; 6 hod 20 min).

Co stojí za vidění a návštěvu

Seewinkel - pozorování ptáků. Tato skvělá přírodní rezervace nabízí dostatek příležitostí k pozorování vodního a mokřadního ptactva, zejména volavek a čápů, ale také třeba dropů, nejtěžších evropských létavců.

Festival komorní hudby, **Lockenhaus**. Festival komorní hudby, který se pravidelně koná v malém městě s nádherným barokním kostelem a velkolepou středověkou pevností.

Neusiedler See (Neziderské jezero). Tato neobyčejně rozlehlá vodní plocha je z velké části porostlá rákosem a obklopená malebnými vinicemi. Najdete tu skvělé trasy pro cyklistické výlety, jedinečná místa k pozorování ptáků a také dostatek příležitostí k aktivnímu odpočinku, třeba vodním sportům.

Rust. Pravděpodobně vůbec nejhezčí z malých vinařských vesnic v bezprostřední blízkosti břehu Neusiedler See. Čeká tu na vás výborně zachovalé historické jádro a také maličký středověký kostel Fischerkirche.

Taubenkobel, Schützen. V zahradní části této prvotřídní restaurace si můžete pochutnat na jídlech výtečné panonské kuchyně.

Eisenstadt a okolí

Maličké hlavní město EISENSTADT (Kismarton) spravující druhou nejmenší spolkovou zemi Rakouska má pouze jedenáct tisíc obyvatel. Leží přibližně padesát kilometrů jižně od hlavního města, v místě, kde nepřilíhající velké pohoří Leitha-gebirge postupně přechází v maďarskou pustu. Regionálním centrem se stalo z nutnosti, teprve v roce 1921 (viz rámeček). V současnosti je známé především jako místo dlouhodobého pobytu slavného skladatele Josefa Haydna, který po většinu svého dospělého života působil na zámku velmi bohatého a vlivného maďarského šlechtického rodu Esterházyů. Málokterý turista si nechá ujít prohlídku míst spojených s tímto hudebním velikánem, ale rozhodně nelze

pominout ani velmi pěkně zachovalé židovské ghetto a skvělé židovské muzeum.

Město

Eisenstadtské staré město (Altstadt) je tvořeno pouhými třemi ulicemi. Nejjižněji položené náměstí Domplatz je přístupné veřejné dopravě a v podstatě slouží především jako místní autobusové nádraží. Zdejší kostel Domkirche z patnáctého století získal v roce 1960 status katedrály, ale jinak nevyhlíží nijak zajímavě — za pozornost stojí snad jen zlacená kazatelna a varhany. Hauptstrasse, hlavní pěší zóna středu města, je podstatně půvabnější. Vedle řady pěkných průčelí zde najdete také městskou radnici (Rathaus) s pěkně tvarovanými barokními štíty, třemi arkýřovými okny a živě působící lidovou malbou, jež zachycuje sedm ctností a tři výjevy z Bible včetně Šalomounova soudu.

Zámek Esterházy

Jednoznačnou dominantou celého města je naprosto velkolepý zámek Esterházy (9 EUR; stránky ve slovenštině <http://esterhazy.at/sk/index.do>), který najdete na náměstí Esterházy-Platz, na západním okraji ulice Hauptstrasse. Byl postaven původně jako středověká pevnost s masivními rohovými věžemi, ale později prošel rozsáhlou barokní přestavbou a dalšími úpravami v klasicistním stylu (bohužel nemůžete vidět velmi pěkné severní průčelí s kolonádou a výhledem do zahrad). Výsledkem všech uvedených změn je poněkud nesourodě působící stavba připomínající nadměrně velký francouzský zámek. Takřka výstředně působí kombinace nové fasády v barvě císařské žluti s elegantními zelenými okenicemi. Většinu zámeckých prostor v současné době využívají zemští úředníci, ale některé si budete moci prohlédnout během hodinové výpravy v doprovodu průvodce — začíná každou celou hodinu a výklad je veden výhradně v němčině. Pokud tento jazyk dostatečně neovládáte, můžete požádat o brožuru s anglickým textem.

Pozornost si zaslouží prakticky pouze první ze sálů (ve směru prohlídky), tak zvaný Haydn-sál (Haydnův sál), jehož strop je pokrytý více než třiceti bohatě barevnými freskami a na stěnách jsou umístěny oválné portréty různých maďarských hrdinů. Sál vyniká skvělou akustikou, což dobře věděl Josef Haydn, který tu během svého pobytu na zámku pravidelně dirigoval orchestr provádějící mimo jiné také jeho vlastní skladby. Pokud se vám podaří natrefit na koncert (květen-říjen každý týden; www.haydnfestival.at), rozhodně si jej nenechejte ujít, třeba jen proto, abyste si ušetřili další část prohlídkové trasy. Zavede vás do prostor Esterházy Museum, kde na vás čeká řada osobních předmětů jednotlivých členů slavné šlechtické rodiny a podrobný popis její historie — Esterházyové dodnes vlastní zámek a patří k nejbohatším držitelům půdy v celé zemi. Na závěr tohoto únavného testu výdrže se dostanete do dalšího pěkného koncertního sálu Empiresaal, který byl pojmenován podle své klasicistní pastelově zelené, modré a hnědé iluzionistické výzdoby. Pokud se budete chtít dostat do příjemně stinného zámeckého parku (Schlosspark), zamiřte do Glorietteeallee. Kromě výstředně působícího klasicistního chrámu Leopoldinentempel zde na vás čeká rozlehlá oranžerie (Orangerie), která byla v relativně nedávné době rekonstruována, takže šiji opět můžete prohlédnout v její původní kráse — pravidelně se tu konají různé výstavy.

Unterberg: židovská čtvrť

Přibližně sto metrů západně od zámku se nachází židovská čtvrť Unterberg. Byla tu založena jako zdí obehnané ghetto již v období středověku a po dlouhá století byla domovem relativně početné židovské komunity. Všechny čtyři sta čtyřicet šest židovských obyvatel města bylo krátce po připojení

Rakouska k Německu deportováno do koncentračních táborů a v současnosti v Eisenstadtu žije jen několik židovských rodin, ačkoli Unterberg byl po pogromu i druhé světové války znovu osídlen. Je takřka neuvěřitelné, že zdejší židovská čtvrť zůstala přes tragédii, která postihla její obyvatele, takřka nedotčena — tvoří ji pět ulic a dva hřbitovy rozkládající se severně od ulice Esterházystrasse. Po vstupu do hlavní ulice ghetta Unterbergstrasse dokonce spatříte jeden ze dvou kamenných sloupků, mezi něž se v den sabatu připevňoval řetěz (tento zvyk se tu udržoval až do roku 1938).

O něco dále na ulici Unterbergstrasse, na její pravé straně, v domě s číslem popisným 6, který v minulosti patřil Samsonu Wertheimerovi, vás čeká Österreichisches Jüdisches Museum (Rakouské židovské muzeum; www.ojm.at; 4 €). Wertheimer byl hlavní finanční správce tří po sobě jdoucích rakouských císařů a stal se prvním rabínem města Eisenstadt. Později, v roce 1693, byl císařem Karlem IV. jmenován zemským rabínem (Landesrabbiner) maďarské židovské komunity. V přízemí muzea si budete moci prohlédnout některou z pravidelně obměňovaných expozic zaměřených na historii a tradice judaismu. K vidění jsou tu také modely několika dávno zbořených vídeňských synagog a starého eisenstadtského židovského ghetta. Všechny popisy jsou bohužel výlučně v němčině, jediným anglickým zdrojem informací je silně předražená brožura s katalogem vystavených exponátů. V prvním poschodí na vás čeká Wertheimer'sche Schul, Wertheimerova soukromá synagoga postavená počátkem osmnáctého století — její iluzionistická výzdoba pochází ze století devatenáctého. Patří k několika málo rakouským synagogám, které přežily běsnění křišťálové noci, možná také proto, že v té době byl Eisenstadt již zcela „vyčištěn“ od Židů. Po skončení druhé světové války ji po deset let využívali židovští vojáci Rudé armády.

Další z měšťanských domů, jež v minulosti patřily zdejším bohatým židovským obchodníkům — krásná budova s arkýřovým oknem na křižovatce ulic Unterbergstrasse a Museumgasse —, byl přestavěn na Zemské muzeum (Landesmuseum; úterý-sobota 9.00-17.00, neděle 10.00-17.00; 3 EUR). Jako na mnoha podobných místech po celém Rakousku ani zde nenajdete žádné anglické popisy, ale samotná budova je tak zajímavá, že se rozhodně vyplatí dobře si ji prohlédnout. Na první pohled vás zaujme střešní lodžie plná rostlin a ve sklepních prostorách je k vidění hned několik působivých římských mozaik — na největší z nich spatříte reka Bellerophona, jak zabíjí ohyzdnou obludu chiméru. Část věnovaná historii města a jeho okolí je umístěna v prvním poschodí. Soustřeďuje se zcela pochopitelně především na územní spory mezi Rakouskem a Maďarskem po první světové válce; najdete tu propagandistické plakáty například s postavou Smrti v maďarském lidovém kroji hrající na housle nad nebohým Ödenburgem. Na závěr byste se měli alespoň na chvíli zastavit v krásně zařízeném Modrém salonku (Blauer Salon) Franze Liszta, který sem byl vcelku převezen ze Schottenhofu ve Vídni, kde zdejší rodák bydlel během svého pobytu v hlavním městě — v letech 1869 až 1886.

Haydnův Eisenstadt: Haydn-Haus a Bergkirche

Dům, který si Haydn koupil v Eisenstadtu na ulici Josef-Haydn-Gasse — choval tu slepice, dva koně a pravděpodobně také krávu —, je v současné době přeměněn na Haydnův dům (Haydn-Haus; duben-říjen denně 9.00-17.00; www.haydnhaus.at; 3,50 EUR). Slavný skladatel zde s přestávkami pobýval v době mezi lety 1766 a 1788, ale kurátor muzea se rozhodně nijak nesnažil rekonstruovat umělcovy pokoje. Podstatně zajímavější je Haydn-Kräutergarten (květen-září denně 9.00-17.00; 3 EUR), Haydnova zeleninová zahrada s pěkným letním altánkem, nacházející se východně od starých městských hradeb, na ulici Bürgerspittalgasse.

Haydn je pohřben v Eisenstadtu, v nevysokém barokním kostele Bergkirche (<http://www.cusoon.at/haydn-kirche>), který stojí na vyvýšeném místě, přibližně pět set metrů od zámku, na druhé straně Unterbergu. Vnitřní prostor kostela je vyzdoben iluzionistickými freskami s

převahou růžové a šedé barvy, ale většina turistů sem míří právě kvůli Haydnovu mauzoleu, které zde nechala v roce 1932 postavit rodina Esterházyů — najdete je na západní straně kostela. Do hrobky umístili Haydnovo bezhlavé tělo, neboť v té době byla chybějící část v držení vídeňské Společnosti přátel hudby (Gesellschaft der Musikfreunde), která ji získala v roce 1895 z dědictví po jednom z Haydnových přátel, fanatickém frenologovi, který ji ukradl nedlouho po skladatelově vídeňském pohřbu v roce 1809. V roce 1954 se Haydnova hlava konečně dostala k mrtvému tělu, takže v současnosti pod mramorovým náhrobním kamenem spočívá celé skladatelovo tělo — stráží je nenuceně působící cherubíni s pochmurným výrazem v tváři.

Další turistickou zajímavostí kostela Bergkirche (stejná vstupenka) je kalvárie (Kalvarienberg), na kterou se dostanete od východní strany kostela. Po schodech vystoupáte k nevelké kapli, vedle níž je turniket, jenž vás propustí do bludiště malých kapliček, které tu začali stavět v roce 1705. Pomocí často až teatrálně působících soch v životní velikosti vypráví příběh utrpení Ježíše Krista. Nejprve se dostanete do podzemní jeskyně a poté budete stoupat po vnější straně k výjevu Ukřižování na vrcholu kostela, odkud je skvělý výhled na velkou část Burgenlandska, a následně sestoupíte na druhou stranu ke *Kladení do hrobu*.

Praktické informace

Eisenstadtské **vlakové nádraží** leží jen asi deset minut chůze jihovýchodním směrem od středu města. **Autobusy** zastavují na náměstí Domplatz. Velmi dobře vedená informační kancelář (duben-říjen po-pá 8.00-17.00, so a ne 9.00-13.00, listopad-březen po-čt 8.00-16.00, pá 8.00-13.00; tel; 02682/67390, www.eisenstadt-tourism.at) je vám k dispozici ve východním křídle zámku. Eisenstadt rozhodně není vyhlášené turistické centrum, takže výběr ubytovacích zařízení je tu spíše omezený. Pokud dáváte přednost noclehu v pokojích hotelového typu, můžete vyzkoušet Das sportliche Haus, Hotterweg 67 (tel.: 02682/62326, www.bfv.at/spo_haus), velmi účelně zařízený hotelový dům zaměřený především na různé sportovní výpravy zajišťující do města. Případně můžete zůstat v pohodlném Weinhaus Eva-Maria Wagner (tel.: 02682/63310, evawagner@eisendorf.at), hned za Bergkirche na Wiener Strasse 10-12. Součástí hostince GasthofOhr, Rusterstrasse 51 (tel.: 02682/62460, www.hotelohr.at; 2), je výtečná restaurace, která je také jeho hlavním lákadlem, neboť pokoje jsou tu sice dobře udržované, ale poměrně stroze zařízené. Největším eisenstadtským hotelem je moderní Hotel Burgenland, na náměstí Franz-Schubert-Platz (www.hotelburgenland.at) — pyšní se mimo jiné krytým bazénem a saunou. Jestliže rádi ušetříte a nevadí vám trocha nepohodlí, doporučujeme vyzkoušet jeden z kempů na západním břehu Neziderského jezera (Neusiedler See), odkud se můžete do Eisenstadtu vydat na příjemný jednodenní výlet.

V letních měsících turisté i místní obyvatelé rádi využívají služeb elegantní a cenově dostupné kavárny Esterházy Café (www.imesterhazy.at), s venkovním posezením nabízejícím výhled na zámek a širokým výběrem nápojů a také lehkých jídel — najdete ji přímo naproti bývalým stájím a zimní jezdecké škole, na náměstí Esterházy-Platz. Prakticky stejně kvalitní je restaurace Silberfuchs, nedaleko kostela Bergkirche, na náměstí Kalvarienbergplatz. Pochutnat si tu můžete na některém z početných jídel tradiční rakouské kuchyně a také denním menu, jehož cena se pohybuje kolem 6 EUR. Další dobro volbou je Haydnbräu, Pfarrgasse 22 (www.haydnbraeu.at), moderní minipivovar s pivnicí a poměrně velkým výběrem obvyklých hospodských jídel, které můžete zapít čerstvě uvařeným pivem. Dobře se lze najíst rovněž v již zmíněném hostinci Eder (zavřeno neděle), kde vám nabídnou kromě tradičních rakouských jídel také sushi a několik vegetariánských specialit.

V nádherném Haydnově sále (Haydnssaal) v prostorách zámku Esterházy se od května do října konají koncerty klasické hudby a pravidelně zde můžete navštívit také koncert Haydnovy komorní hudby prováděný v dobových kostýmech (čtvrtek-sobota 11.00). Velkou událostí je ale především každoroční

desetidenní festival Haydnovy hudby známý jako Internationale Haydntage (Mezinárodní Haydnovy dny) a konaný vždy v první polovině září. V jeho průběhu vystupují špičkoví domácí a zahraniční interpreti, poslechnout si můžete koncertní skladby, opery, ale také komorní hudbu. Ceny vstupenek začínají u 20 EUR, ale v zámeckém parku (Schlosspark) je možné zcela zadarmo zhlédnout záznamy nejvydařenějších koncertů z minulých let. Podrobnější informace jsou v místní informační kanceláři, případně ve festivalové prodejně vstupenek (www.haydnfestival.at).

Josef Haydn

„Takže si tady sedím ve své divočině, opuštěn jako sirotek, takřka bez jakékoli společnosti, pln zámčivosti a vzpomínek na krásné dny, které jsou již minulostí — běda, dávnou minulostí! A kdo ví, kdy se opět vrátí? Ty skvělé večírky... Tady v Estoras (Esterháza) se mne nikdo nezeptá: Dal byste si trochu čokolády, s mlékem, nebo bez mléka? Nemáte chuť na kávu, černou, nebo liěgois? Co bych vám ještě mohla nabídnout, můj drahý Haydne? Což takhle vanilkovou nebo ananasovou zmrzlinu?„ Z Haydnova dopisu Marii Anně von Genzinger, z 9. února 1790

Pro laickou veřejnost je Josef Haydn (1732-1809) pouze posledním z velkého tria hudebních skladatelů období klasicismu, co do popularity rozhodně zaostává za Mozartem i Beethovenem, a to přesto, že jeho tvorba byla v mnoha ohledech stejně novátorská a výjimečná: nejen že zásadním způsobem přispěl k rozvoji symfonie, houslového kvarteta a sonáty, ale také rozvinul strnulou barokní stavbu založenou na přísném kontrastu. Oživil ji výrazně melodickým tématem, které se stalo základem nového hudebního výrazu konce osmnáctého a devatenáctého století. Problém menší Haydnovy proslulosti jistě alespoň částečně souvisí s jeho spořádaným, „nezajímavým“ životem — již v jeho průběhu dostal od svých současníků milou přezdívku „papá Haydn“, která vystihovala jeho neobyčejně mírnou a vlídnou povahu (pomineme-li často velmi hrubé chování k nemilované panovačné a nemúzické ženě).

Haydn se narodil v dolnorakouské vesnici Rohrau. Jeho otec zde pracoval jako mistr kolář, ale také hospodář na nevelkém statku a příležitostný řemeslník. Hrál vcelku obstojně na harfu a záhy rozpoznal, že jeho syn má velký talent. Také s přispěním strýce se malý Josef ve věku pouhých pěti let mohl připojit ke sboru svatoštěpánského dómu ve Vídni, kde působil jako sopránový vokalista po následujících devět let až do chvíle, kdy během mutace přišel o svůj tenký hlas. V roce 1749 byl doslova vyhozen na ulici a novou hvězdou chrámového sboru se stal jeho mladší bratr Michael. Haydn se dostal do velkých nesnází, neměl žádné prostředky a takřka neustále trpěl hladem. Po deset let se musel živit jako hudebník na volné noze, často hrou na cembalo po různých hostincích a zábavách. Toto obtížné období skončilo v roce 1758, kdy se díky svému stále vzrůstajícímu umění a narůstající proslulosti stal kapelníkem hraběte von Morzina, v Lukavici u Plzně. O dva roky později udělal Haydn pravděpodobně vůbec největší chybu svého života (takto to alespoň sám v pozdějších letech vnímal): oženil se s Marií Kellarovou, starší sestrou dívky, do níž byl bláznivě zamilován, ale která jej odmítla. Tato dcera kadeřníka byla žena hádavá a zlá a vůbec se nezajímala o jeho práci. Nedokázal s ní vyjít, natož pak počít děti. Traduje se historka, podle níž Marie používala stránky jeho rukopisů na vykládání forem na pečení a také jako natáčky do vlasů.

Podstatně lépe se Haydnovi dařilo v roce 1761, kdy získal místo pomocného kapelníka na zámku rodiny Esterházyů v Eisenstadtu. Haydnův patron kníže Pavel Antonín Esterházy byl velký milovník hudby a vcelku schopný muzikant — dokonce vydal svou vlastní sbírku písní s názvem Harmonia Celestis —, ale bohužel následujícího roku zemřel. Haydna ale štěstí neopustilo, neboť uprázdněné místo zaujal kníže Mikuláš (Miklós) Esterházy zvaný „Velkolepý“, další hudební nadšenec a člověk, který se vyžíval v pořádání okázalých slavností. Po návštěvě Versailles v roce 1764 se kníže rozhodl vybudovat svou vlastní verzi francouzského zámku, na protilehlém břehu Nezdiderského jezera — při pohledu od Eisenstadtu. Ačkoli jej vybavil vlastním divadlem, operním sálem a loutkovým divadlem, palác známý jako Esterháza (Fertod) byl zpočátku zamýšlený především jako letní sídlo. Kníže Mikuláš

se zde ale nakonec usadil víceméně nastálo a s ním tu pobýval také jeho kapelník a sbormistr Haydn. Tomu vyhovovalo, že se mohl plně věnovat skládání a navíc unikl tíživé společnosti své ženy — o rozptýlení se mu starala jeho milenka, mladá italská mezzosopranistka Luigia Polzelliová, kterou kníže rovněž najal do svých služeb.

V roce 1790 Mikuláš umírá a jeho následník kníže Anton se více než hudbě věnuje politice — a navíc se mu na vydržování třicetičlenného orchestru nedostává finančních prostředků. Soubor je během dvou dnů od Mikulášovy smrti rozpuštěn, ale Esterházyové Haydnovi — odměnou za jeho služby — i nadále vyplácí pravidelnou apanáž a navíc mu ponechávají jeho titul vrchního kapelníka. Haydn využívá nové situace a stěhuje se do Vídně, odkud posléze dvakrát zajíždí do Anglie, kde se mu dostává velkého uznání. Jeho jméno otvírá dveře do všech vznešených paláců, těší se dostatku peněz a všeobecné úctě. Poslední roky jeho života byly silně poznamenány nemocí, Haydn umírá během druhé okupace Vídně francouzským vojskem. V té době byl již tak slavný, že — alespoň podle jedné z lidových verzí — Napoleon po vstupu do města přikázal, aby ke skladatelovým dveřím postavili čestnou stráž. K Haydnovu smrtelnému loži navíc přišel francouzský husar a zazpíval árie z oratoria *Stvoření*.

Hrad Forchtenstein a Wiesen

Dokonce i ve zdejší pohraniční oblasti proslulé hrady působí hrad Forchtenstein (duben–říjen denně 10.00–18.00; Schatzkammer 10 EUR; Waffensammlung 8 EUR; Kombi-Karte 15 EUR; www.esterhazy.at/burg-forchtenstein) ze čtrnáctého století, stojící přibližně dvacet kilometrů jihozápadně od Eisenstadtu, zcela výjimečně. Jednak je umístěn na naprosto nedobytném místě na jižním svahu pohoří Rosaliengebirge a nabízí skutečně skvostné výhledy po nedaleké pustě, jednak je v jeho prostorách umístěna jedna z vůbec nejlepších sbírek zbraní Waffensammlung v celé zemi — shromáždili ji tu členové šlechtické rodiny Esterházyů, která hrad vlastnila až do roku 1622. Byla to jediná pevnost v celém západním Maďarsku, kterou se Turkům v osmdesátých letech sedmnáctého století nepodařilo dobýt. Když osmanská hrozba po vítězstvích Evžena Savojského pominula, Forchtenstein byl jako stálé obydlí shledán příliš nepohodlným a stal se rodinnou zbrojnicí a později, v roce 1815, muzeem.

Zcela volně si tu budete moci prohlédnout Schatzkammer, pokladnici se skutečně skvělou sbírkou brnění, mechanických hraček a míšeňského porcelánu. Pokud budete chtít navštívit sbírku zbraní (Waffensammlung), nezbude vám než se přidat k některé z organizovaných výprav s průvodcem (výklad v němčině či angličtině). Zbraně jsou tu vystaveny, jako by čekaly, že do místnosti každou chvíli vrazí soukromá vojenská jednotka rodiny Esterházyů a odnese si je s sebou do boje. V jejich bezprostřední blízkosti najdete různé památky na Turky a početné rodinné portréty. Forchtenstein může být velmi příjemným cílem jednodenního výletu z Eisenstadtu nebo Wiener Neustadtu, ale je třeba vědět, že veřejnou dopravou se sem dostanete jen nesnadno, takže si prohlídku budete muset předem dobře naplánovat. Pokud vám během návštěvy hradu vyhládne, doporučujeme zamířit do Burgstuberl, restaurace nacházející se před hradní branou, kde vám nabídnou jednoduše připravená, vcelku levná jídla z ryb a vepřového masa.

Největší burgenlandský (a vlastně i rakouský) hudební festival pod širým nebem se koná v prostorách Festgelände, nedaleko vesnice WIESEN (Rétfalu), přibližně pět kilometrů severně od hradu Forchtenstein. Založen byl v roce 1976 Franzem Bognerem a záhy si získal pověst rakouského „Woodstocku“. V současnosti je to velká komerčně zaměřená akce tvořená ve skutečnosti několika samostatnými letními festivaly, od reggae slavností (Sunsplash) až po jazzové dny Jazz Festu — pravidelně se tu setkáte s velkým počtem posluchačů. Podrobnější informace vám poskytnou v hospodě Jazz-Pub, na ulici Hauptstrasse 140, ve Wiesenu (tel.: 02626/81648, www.wiesen.at).

Neusiedler See (Neziderské jezero)

Eisenstadt se nachází v dosahu Neziderského jezera (Neusiedler See; www.neu-siedlersee.com) — v maďarštině je známé jako Fertő —, takže během pobytu ve městě si můžete velmi snadno udělat příjemný jednodenní výlet k jeho západnímu břehu, což však nic nemění na tom, že podstatně více si tuto nádhernou a v mnoha směrech jedinečnou vodní plochu užijete, pokud se zdržíte alespoň dva či tři dny. Jezero nemá v celém Rakousku svého alespoň trochu podobného dvojníka. Jeho břehy jsou lemovány hustým rákosím a pokryty rozlehlými vinicemi. Rozkládá se na ploché pustě se stepním biotopem a díky tomu si tu budete připadat spíše jako na maďarské straně hranic. Z hydrologického pohledu je Neziderské jezero velmi zvláštní útvar: postrádá jakýkoli větší přítok, který by se staral o doplňování vody — ta přitéká pouze z podzemních pramenů a vyznačuje se nadprůměrnou salinitou. Hladina jen velmi zřídka dosahuje výše více než dvou metrů a v minulosti jezero dokonce zcela vyschlo, naposledy v šedesátých letech devatenáctého století. Velmi zajímavý úkaz nastává také tehdy, když vítr vane dlouhou dobu pouze jedním směrem, pak se jezero jakoby posune a návětrný břeh se odhalí. Nízká hladina způsobuje, že voda se v letních měsících velmi rychle prohřeje, takže tu najdete ideální podmínky ke koupeli, ale také třeba windsurfingu a dalším vodním sportům. Ve zdejším rozsáhlém rákosovém porostu hnízdí velké množství ptáků a mokřadní oblast Seewinkel nacházející se na východní straně jezera je významnou ornitologickou lokalitou. V blízkosti jezera si také můžete užít jízdy na kole. K dispozici je tu velmi dobře udržovaná cyklostezka vedoucí rákosím směrem k maďarským hranicím, kolem jižního břehu jezera a dále zpět na sever — celý okruh je dlouhý přibližně sto kilometrů a jistě bude vyhovovat i ízycký méně zdatným turistům. V letních měsících hladinu jezera křižují početné lodě, na jejichž palubu si často můžete vzít i bicykl (viz rámeček).

Neusiedl am See je největší město v blízkosti jezera a přirozeně významný dopravní uzel celé oblasti, ale podstatně malebnější je malé, na první pohled prosperující vinařské město Rust a podrobnou prohlídku si zaslouží také sousední vesnice Mörbisch am See, nacházející se v bezprostřední blízkosti hranic

Příjezd a cesty kolem Neziderského jezera a přes něj. Vlaková trať spojuje několik vesnic ležících na západním břehu jezera s zemským hlavním městem Eisenstadtem, východněji položeným Neusiedlem am See a také některými vesnicemi oblasti Seewinkel. V ostatních případech se budete muset spolehnout na autobusovou dopravu. Velmi dobré služby nabízí také lodní spoje provozované různými společnostmi, obvykle od dubna do září; jednou z nejvytíženějších je lodní trasa Mörbisch-Ilmítz (květen-říjen každých 30 min 9.00-18.00). Půjčovnu kol (Radverleih) najdete na vlakovém nádraží v Neusiedl am See a k dispozici je vám také vždy několik půjčoven v jednotlivých rekreačních centrech na břehu jezera. Za jednodenní pronájem zaplatíte mezi 6 EUR a 12 EUR, v závislosti na výbavě a celkovém stavu kola. Rozhodně byste se měli v některé z místních informačních kanceláří zeptat na cenově výhodnou průkazku pokrývající cestu lodí, autobusem a případně i vlakem.

Pokud dáváte přednost pobytu na pláži a příjemnému koupání v teplé vodě, pak byste měli zamířit spíše do Podersdorfu am See, vesnice, kterou najdete na východním břehu — je to jediné jezerní rekreační centrum spojené s vesnicí. Všechny ostatní osady kolem jezera jsou od jeho okraje odděleny často několik kilometrů širokým pásem rákosí, takže mají dvojí tvář: historickou část vesnice obvykle obklopenou četnými vinicemi s početnými heurigery či Buschenschánken a moderní letovisko přímo u jezera nabízející dobře vybavený kemp, restauraci, malou pláž, nekrytý bazén a další rekreační vybavení. Od dubna do září se za přístup k jezeru obvykle platí poplatek ve výši až 4 EUR na den, výjimku mají pouze držitelé průkazky Neusiedler See-Card. Nejlepší dobou k návštěvě Neziderského jezera a jeho okolí je bezesporu květen až září; většina zdejších rekreačních center a dalších turistických služeb je v zimních měsících mimo provoz. Je třeba vědět, že za teplého počasí se tu setkáte s velkým množstvím komárů, kteří vám mohou silně znepříjemnit pobyt, takže se rozhodně

nezapomeňte vybavit dostatečnou zásobou účinných repelentů. Pokud se chystáte u břehu jezera tábořit, pak musíte počítat také s často neobyčejně silnými bouřemi.

Rust a okolí

Jednoznačně nejhezčím městem v blízkosti Neusiedler See je RUST (Ruszt), ležící přibližně třináct kilometrů východně od Eisenstadtu. Zatímco většina ostatních zdejších osad je tvořena jedinou hlavní ulicí, Rust je skutečné město — byť velmi malé — vybudované místními pěstiteli a obchodníky s vínem. Najdete v něm pěkně zachovalé historické jádro (Altstadt), jehož přirozeným centrem je půvabné dlážděné náměstí Rathausplatz. Samotná budova radnice (Rathaus) je zajímavá stavba ze sedmnáctého století s cihlově červenou fasádou. Kromě ní najdete na náměstí množství dalších pestrobarevných domů s rozměrnými vstupními vraty a okny ozdobenými hustými pelargoniemi a zajímavými francouzskými okenicemi. Rust je ale známý především jako hnízdiště bílých čápů, kteří se usazují prakticky na všech komínech domů starého města (na některých dokonce najdete speciální plošiny připravené pro tyto oblíbené návštěvníky města). Obří ptáci se vrací vždy koncem března, výhradně na místo, kde hnízdili předchozího roku. Snesou zde vejce a vyvedou mladé, načež koncem srpna odletí do teplých krajů.

Jednou z dominant hlavního náměstí je úctyhodně vyhlížející rybářský kostel Fischerkirche (Velikonoce, duben & říjen pondělí-sobota 11.00-12.00 & 14.00-15.00, neděle 11.00-12.00 & 14.00-16.00; květen-září pondělí-sobota 10.00-12.00 & 14.30-17.00, neděle 11.00-12.00 & 14.00-17.00; 1 EUR), nevelká gotická stavba zapuštěná do starých městských hradeb — zčásti pochází již ze třináctého století. Její interiér je vyzdoben středověkými vzory a zajímavými freskami zachycujícími výjevy z ukřižování Ježíše Krista. Alespoň na chvíli byste se měli zastavit u malých barokních varhan z roku 1705, nejstaršího nástroje v celém Burgenlandu. Pokud vystoupáte na kostelní věž, otevře se před vámi nádherný výhled na město a především početná čapí hnízda. Vcelku pohledná barokní věž za kostelem Fischerkirche patří místnímu protestantskému kostelu, který jen dosvědčuje, jak silný byl ve zdejší oblasti vliv maďarského kalvinismu.

Neusiedler See-Card. *Všichni, kdo se rozhodnou u Neziderského jezera strávit noc (v některém z oficiálních ubytovacích zařízení,,), mají nárok na bezplatnou průkazku Neusiedler See-Card, která opravňuje k bezplatnému používání veřejných dopravních prostředků, bezplatnému parkování a volnému vstupu do pobřežních letovišek. Její držitelé navíc dostanou padesátiprocentní slevu na jízdné lodí a menší slevu mohou čekat také ve zdejších půjčovnách kol a dalších turistických zařízeních. Kartu dostanete v nejbližší informační kanceláři, po předložení dokladu o platbě za nocleh.*

Na sever od St. Margarethen, bezprostředně za chorvatsky mluvící vesnicí OSLIP, leží neobyčejně oblíbený zemědělský komplex Cselley-Mühle (www.cselley-muehle.at) s velkým holubníkem a především jednoduše zařízenými, poměrně levnými pokoji. Pravidelně se tu konají koncerty moderní hudby — většinou ambient, techno a hip-hop —, jejichž nedílnou součástí je vskutku nemírná konzumace alkoholu. Pokud dáváte přednost klidnějším místům, můžete zamířit do Storchmühle (www.storchenmuehle.at) ve vesnici Oslip, velmi pěkné restaurace s přátelskou, takřka domáckou atmosférou, malebným dvorem a terasou. Je proslulá svými chorvatskými a maďarskými specialitami a v letních měsících také večerní zábavou v doprovodu živé hudby.

Jednu z vůbec nejlepších a také po právu nejdražších rakouských restaurací Taubenkobel (www.taubenkobel.at; středa-neděle; 2) najdete několik kilometrů severně od Oslipu, ve vesnici SCHÜTZEN. Zdejší kuchaři používají výhradně čerstvé suroviny, z nichž připravují nejlepší burgenlandské pochoutky, na nichž si můžete podle libosti pochutnat třeba v krásné zahradě za restaurací. Pokud se konzumací jídla a vína příliš unavíte, můžete přespát v jednom z podkrovních

pokojů, v jejichž ceně je zahrnuta velmi bohatá a sytá snídaně — o nocleh je velký zájem, takže si jej raději zamluvte s předstihem.

Mörbisch am See

MÖRBISCH AM SEE (Fertömeggyes), ležící přibližně pět kilometrů jižně od Rustu, je klasická jezerní vesnice tvořená jednou ulicí s příznačným názvem Hauptstrasse, lemovanou malebnými domky s bílou fasádou. Pokud se vydáte do některé z bočních, v letních měsících nádherně voňavých dlážděných uliček a dvorů plných pečlivě udržovaných květín, porostlých vinnou révou a ozdobených suchými kukuřičnými klasy, dostanete se na okraj vinic, které ze všech stran svírají vesnici. Jeden z typických vesnických domů (a také jeho vinný sklep) můžete navštívit, jestliže zamíříte po značené cestě k malému muzeu Heimathaus (Velikonoce-říjen úterý-neděle 9.00-12.00 & 13.00-18.00; 1,50 EUR) na ulici Hauptstrasse 53. Klíč a německy mluvícího průvodce najdete v domě na opačné straně dvora.

Purbach am See

PURBACH AM SEE (Feketeváros) je nejhezčí z vesnic ležících severně od Rustu. K jejím výhodám patří také vlakové spojení se zemským hlavním městem, do něhož se dostanete rovněž autobusem — ten vás doveze i k břehu Neu-siedler See. Známým symbolem vesnice je kamenná socha vousatého Turka s turbanem na hlavě, známá jako Purbacher Türke (Purbašský Turek), kterou najdete na severní části opevnění (na cestu se raději zeptejte některého z místních obyvatel). Rozhodně to není jediná připomínka pohnutých dějin tohoto místa, které bylo po dlouhou dobu ohrožováno osmanskými nájezdy. Při příjezdu po hlavní silnici si jistě povšimnete dvojité brány Türkentor (Turecká brána) a v prosklených výklencích (s žertovným varováním „Turkennoť* — turecké nebezpečí) ve stěnách malebné starodávné hospody Purbachhof, na ulici Schulgasse, uvidíte pěkně zachovalá turecká díla.

Městskou informační kancelář (květen-září pondělí-sobota 9.00-12.00 & 15.00-18.00; říjen-duben pondělí-pátek 9.00-12.00; tel.: 02683/5920, www.purbach.at) najdete na ulici Hauptgasse 38. Neobyčejně příjemnou noc můžete strávit v pohodlných pokojích elegantního penzionu Am Spitz (www.klosteramspitz.at; polovina března až polovina prosince), který na vás čeká uprostřed vlastních vinic nad vesnicí, přibližně kilometr od jejího středu. K dispozici tu budete mít také výtečnou restauraci umístěnou ve vkusně přestavěném bývalém klášteře (čtvrtek-neděle; červenec & srpen středa-neděle), k jejímž výhodám rozhodně patří nádherný výhled na jezero. Součástí zdejšího pobřežního rekreačního centra, nacházejícího se asi čtyři kilometry jihovýchodně od vesnice, je dobře zařízený kemp Storchencamp Purbach (www.gmeiner.co.at; duben-říjen) a také přilehlý hostel — jinak tu najdete také veškeré běžné vybavení. Výborné jídlo a pití vám nabídnou v kterékoli z početných tradičních venkovských vináren Buschenschánken, z nichž přece jen nejlepší je pravděpodobně Martinschenke s doškovou střechou na ulici Bodenzeile 16. Turkenkeller, Schulgasse 9, je další výtečnou volbou (pátek-neděle pouze mimo hlavní sezonu).

Neusiedl am See

NEUSIEDL AM SEE (Nezsider) je okázale až kýčovitě působící městečko tvořené — podobně jako řada vesnic v okolí jezera — jedinou větší ulicí. Leží na severním okraji jezera a jeho hlavní výhodou je časté vlakové spojení s Vídní — je to tudíž výhodný výchozí bod k výpravám kolem jezera. Kromě odpočinku a shromažďování informací o dalších cílech cesty tu ale nenajdete příliš příležitostí k

rozptýlení. Pokud budete chtít utratit trochu času, třeba během čekání na vlak, můžete zamířit do muzea Pannonisches Heimatmuseum (květen-září úterý-sobota 14.30-18.30, neděle 10.00-12.00, 14.30-18,30; bezplatný vstup), a ulici Kalvarienbergstrasse 40, nedaleko Untere Hauptstrasse, kde na vás čeká překvapivě rozsáhlá soukromá sbírka starých zemědělských nástrojů.

Podersdorf am See

PODERSDORF (Pátfalu), ležící přibližně dvanáct kilometrů jižně od Neusiedlu, je jediné zdejší město, jež o sobě může právem tvrdit, že leží „am See“, tedy přímo u jezera. Rozhodně ale nečekejte, že se bude podobat malebnému Rustu. Podersdorf je především výhodně položená základna turistů toužících po odpočinku — k dispozici tu mají krásnou oblázkovou pláž a příjemný přístup do vody (bez rákosí). Je to jeden z nejoblíbenějších turistických cílů celého Burgenlandska a zároveň skvělé místo k pozorování západu slunce nad Neziderským jezerem. Můžete se tu dosytosti věnovat plavání, jachtaření, windsurfingu a paraglidingu, jízdě na kole a koni, pozorování ptáků a dalším početným sportovním i odpočinkovým aktivitám. Hlavní dominantou města je Windmühle (červenec & srpen denně 6-19.00; 2 EUR), zajímavý větrný mlýn na jeho jižním okraji, nedaleko silnice do Illmitzu.

Neusiedlerseebahn

Jednokolejná trať vedoucí kolem východního břehu jezera, známá jako Neusiedlerseebahn, vede z města Neusiedl am See do maďarské vesnice Fertőszentmiklós — je provozována společností Raab-Odenburg-Ebenfurther Eisenbahn (RoeEE nebo GYSEV), založenou již v sedmdesátých letech devatenáctého století. Společnost je mezi zdejšími obyvateli známá také jako Raaberbahn, neboť provozuje vlakové spoje zajišťující dopravu mezi rakouským Ebenfurthem a maďarským městem Győr (Raab). Tato soukromá trať, po níž se pohybují elegantní zelenožluté vozy, jako zázrakem přežila změnu hranic po první světové válce a také tak zvanou železnou oponu oddělující východoevropský komunistický blok od západní Evropy. V roce 1980 byly původní parní lokomotivy nahrazeny modernějšími a ekologičtějšími dieselovými stroji a o šest let později došlo k celkové elektrifikaci trati. V současné době je z 61% v majetku maďarského státu a třicet tři procent vlastní rakouský stát; zbývajících šest procent připadá na malé akcionáře, především přístav Hamburk. Pro jízdu zdejším vlakem platí všechny rakouské průkazky a jízdenky používané na rakouském a maďarském území.

Frauenkirchen a Halbtorn

Pokud vám během pobytu v Podersdorfu bude chybět trocha kulturního rozptýlení, můžete zamířit do nedaleké nádherné baziliky ve vesnici FRAUENKIRCHEN (Boldogasszony), ležící zhruba osm kilometrů východně od města. Byla postavena ve čtrnáctém století a posléze několikrát silně poničena Turky. Jako poutní kostel ji obnovili ve stylu vrcholného baroka v roce 1702 podle architektonického návrhu Francesca Martielliho — rekonstrukci financoval bohatý šlechtický rod Esterházyů. V interiéru na vás čeká zajímavý strop s křížovou klenbou zdobenou freskami lemovanými bohatými bílými a zlatými plastickými štukami. S tímto skvostným uměleckým dílem velmi úspěšně soupeří rytinami zdobená kazatelna s různě velkými polychromovanými anděly a cherubíny. Takřka komicky vyhlíží zlacená ruka s křížem vyčnívající ze strany kazatelny. Pokud během prohlídky dostanete hlad, můžete se zastavit v příjemné restauraci Altes Brauhaus (www.altesbrauhaus.at, zavřeno leden & únor) na opačné straně náměstí Kirchenplatz, kde vám nabídnou chutné jídlo tradiční regionální kuchyně — v letních měsících doporučujeme posadit se v půvabné stinné zahradě s podloubím, hned za restaurací.

Hezký barokní zámek se světle modrou fasádou (polovina dubna až říjen út-ne 10.00-18.00; 8 EUR; www.schlosshalbturn.com) ve vesnici HALBTURN (Féltorony), ležící zhruba pět kilometrů severovýchodně od Frauenkirchenu, je další turistickou zajímavostí na cestě kolem jezera. Byl postaven v roce 1710 podle architektonického návrhu Johanna Lukase von Hildebrandta jako aristokratický lovecký zámek pro rodinu Harrachů. V jeho interiéru, který se dodnes pyšní vzácnou freskou od Franze Antona Maulbertscha, se konají pravidelně obměňované nestálé výstavy sestavené z císařských sbírek Österreichische Galerie. Udržované zámecké zahrady jsou skvělým místem k odpolednímu občerstvení v trávě. Pokud vám chybí vlastní zásoby potravin, můžete vyzkoušet restauraci Schlosstaverne.

Seewinkel

Podersdorf je rovněž příhodnou základnou pro výpravy do nedaleké mokřadní oblasti Seewinkel, ležící jižně od vesnice. Je tvořena malými jezírky se slanou vodou, v nichž se skvěle daří velkému množství rostlinných a živočišných druhů. Velká část tvoří národní park Neusiedler See-Seewinkel, k němuž patří Nationalparkhaus (duben-říjen pondělí-pátek 8.00-17.00, sobota & neděle 10.00-17.00; listopad-březen pondělí-pátek 8.00-16.00; tel.: 02175/3442, www.nationalpark-neusiedlersee.org) vybavený solárním zdrojem energie — najdete jej asi jedenáct kilometrů jižně od Podersdorfu, v bezprostřední blízkosti vesnice ILLMITZ (Illmic). Můžete si tu koupit velmi drahý dalekohled, levnou jablečnou šťávu z místní moštárny a obdržíte zde také brožuru, s níž se snadno dostanete k vyhlídkové plošině, z které je možné pozorovat některé z celkem dvou set padesáti různých druhů ptáků, kteří hnízdí ve zdejších mokřadech (viz rámeček). V centru se pravidelně konají výstavy, videoprojekce a konference. Většina poskytovaných informací je v němčině, ale prakticky vždy zde najdete anglicky mluvícího zaměstnance, který vám ochotně odpoví na všechny otázky. Zájemci o podrobnější seznámení s národním parkem se mohou zúčastnit organizované prohlídky v doprovodu průvodce, za kterou zaplatí 9 EUR na osobu — běžně trvá tři až tři a půl hodiny.

Je třeba vědět, že v letní sezoně se za přístup ke všem jezírkům platí nevelký poplatek. Zicksee, jezero ležící severovýchodně od centra, je hlubší než většina ostatních vodních ploch parku, a tudíž oblíbené jako rekreační oblast s vynikajícími podmínkami pro koupání. To však nic nemění na tom, že i zde budete mít dostatek příležitostí pozorovat hnízdící bukače a černokrké potáplice. Travnatá pláž na východní straně jezera je lépe krytá před větrem, nabízí více stínu a je celkově daleko příjemnější než pláž u Podersdorfu. K výhodám jezera patří také malá vzdálenost od vlakové stanice St. Andrä am Zicksee a také přítomnost pěkného kempu (tel.: 02175/2144; duben-září).

Ptactvo oblasti Seewinkel a most u Andau

V okolí Neziderského jezera se vyskytuje velké množství ptactva, jde o jednu z nejvýznamnějších ornitologických lokalit celé střední Evropy. Vůbec nevadí, jestliže nejste vybaveni dalekohledem, ani tak rozhodně nemůžete přehlédnout bílé čápy, kteří hnízdí prakticky v každé vesnici v blízkosti jezera, či volavky bílé, s jimiž se setkáte především v okolí vinic. Nad dlouhými pásy rákosí je možné vcelku snadno zahlédnout letícího motáka a s triedrem vám neunikne ani tenkozobec opačný, kolpík či potáplice, ptáci, kteří se zdržují zejména kolem jezera Lange Lacke, asi čtyři kilometry východně od Illmitzu. Pokud do mokřadů Seewinkel přijíždíte kvůli velmi plachým dropům, nejtěžším evropským ptákům, budete muset zamířit do vesnice Tadtén, ležící zhruba osm kilometrů jihovýchodně od St. Andrä, a dále pokračovat po značené cestě směrem ke kanálu Einser, kde na vás čeká pozorovací věž, odkud s kvalitním dalekohledem (a velkou dávkou štěstí) na chvíli uvidíte některého ze zdejších obrů—jestliže vám nebude přát štěstí, jistě si prohlédnete alespoň několik dravců.

Právě přes bažinatou oblast v bezprostřední blízkosti maďarských hranic, přes most u Andau (Brücke von Andau), prchaly v listopadu roku 1956 tisíce Maďarů před sovětskými okupanty na západ — tuto událost později zaznamenal ve své knize Most u Andau slavný James Michener, Silnice vedoucí od mostu, který se nachází v nejzazším jihovýchodním výběžku Rakouska, do vesnice Andau je v současnosti lemována poněkud bizarními, nicméně velmi znepokojivě působícími skulpturami, jež mají připomínat události z roku 1956 a také bývalou existenci obávané železné opony.

Jižní Burgenlandsko

Burgenlandsko je rozděleno na dvě přibližně stejně velké části šoproňským výběžkem, v němž se nachází bývalé regionální centrum Šoproň, které v roce 1922 připadlo Maďarsku (viz rámeček). V nejužším místě sevřeném maďarskými hranicemi a zemskou hranicí s Dolním Rakouskem má Burgenlandsko na šířku sotva pět kilometrů. Když si k tomu přidáte hustě zalesněné kopce pohoří Rosalingebirge a Ödenburgergebirge, jež tvoří souvislý oblouk táhnoucí se od Šoproně k Wiener Neustadtu, pochopíte, proč jižní Burgenlandsko vyhlíží jako zcela samostatná oblast. Zatímco Eisenstadt a Neziďské jezero působí, jako by se nacházely na samé hranici Velké uherské nížiny, jižní Burgenlandsko je tvořeno především mírně zvlněnými kopci, hustými lesy, malebnými vinicemi a rozlehlými zemědělskými usedlostmi s intenzivně obdělávanou půdou. Narazíte tu skutečně jen na velmi málo míst, která by si zasloužila delší zastávku, pokud však cestujete jižním směrem do Slovinska, případně do Štýrska, můžete použít vcelku malebnou silnici procházející celým jižním Burgenlandskem. Část turistů se zastavuje v Raidingu, rodném městě skladatele Franze Liszta, a milovníci klasické hudby by rovněž měli vědět o vesnici Lockenhaus v bezprostřední blízkosti maďarských hranic, kde se každoročně koná světově proslulý festival komorní hudby. Zájmu širšího spektra domácích i zahraničních turistů se těší muzeum v Bernsteinu věnované (žlutozelenému minerálu) serpentinitu a totéž platí také o historicky významném hradu Giissing, v jižní části Burgenlandska.

Raiding

Maďarský skladatel Franz Liszt (1811-1886) se narodil ve vesnici RAIDING (Doborján), ležící přibližně čtyřicet kilometrů jižně od Eisenstadtu — jeho otec zde pracoval jako správce na panství Meier. Rodný dům, v jehož prostorách je v současnosti umístěno muzeum Liszt Geburtshaus (Květná neděle-říjen denně 9.00-12.00 & 13.00-17.00; www.lisztverein.at; 3,50 EUR), stejně jako celé panství Meier patřilo maďarskému šlechtickému rodu Esterházyů. Nad vstupem do půvabného domku s bílou fasádou ze šestnáctého století, stojícího v pěkné zahradě obehnané zdí, je umístěn nápis v maďarštině připomínající Ference Liszta — byl odhalen za umělcovy osobní účasti — (v muzeu si můžete prohlédnout obraz zachycující tuto událost) a také novější německý text. Liszt zde strávil prvních jedenáct let svého života, poté se rodina přestěhovala do Vídně, kde František studoval pod vedením klavírního virtuose Czerného a dohledem slavného Salieriho, Posléze se Lisztovi přemístili do Paříže, kde byly lepší podmínky

f0 jejich „záračné dítě“, z něhož se stal jeden z největších klavíristů všech dob \ „významný inovátor hudby devatenáctého století“, jak informuje anglický text v muzeu. Podobně jako v dalších rakouských muzeích věnovaných slavným osobnostem ani zde nenajdete rekonstrukci původního interiéru, ale za doprovodu tónů jeho prvního klavírního koncertu si budete moci prohlédnout množství fotografií většinou divoce vyhlížejícího Liszta, který velkou část života strávil jako klavírní virtuos na cestách Evropou.

Autobusové spoje do Raidingu jsou poměrně řídké, ale můžete použít nedaleké vlakové nádraží Raiding-Lackendorf, ležící sotva dva kilometry severně od vesnice. Velmi příjemná může být cesta na kole ze stanice Deutschkreutz, která se nachází zhruba deset kilometrů severovýchodně od Raidingu.

Lockenhaus a okolí

LOCKENHAUS (Léka), ležící na úpatí pohoří Günsergebirge, přibližně dvacet pět kilometrů jihozápadně od Raidingu, je vcelku nenápadné město, ale rozhodně příjemná zastávka na cestě jižním Burgenlandskem. Jeho přirozenou dominantou je doslova obří barokní kostel Pfarrkirche, stojící na hlavním náměstí. V jeho interiéru byste se měli zaměřit na severní stěnu hlavní lodě, která je ozdobena výrazně barevným plastickým reliéfem zachycujícím okřídlené cherubíny držící se velkých akantových listů. Na protější stěně je umístěna pochmurně působící freska představující ukřižování Ježíše Krista — za postavami v životní velikosti je vidět město Jeruzalém. Alespoň na chvíli byste se měli zastavit také v kostelní kryptě s několika bohatě zdobenými náhrobky z červeného mramoru, pod nimiž jsou uloženy tělesné ostatky místních významných maďarských šlechticů z rodu Nádasdy, do něhož se přivdala nechvalně proslulá „krvavá hraběnka“, Alžběta Báthoryová.

Středověká pevnost **Burg Lockenhaus** (denně duben-listopad 8.00-17.00, prosinec-březen 8.00-16.00; www.ritterburg.at, 5 EUR), tyčící se do výše nad okolními lesy a také samotným městem, je nejstarší burgenlandský hrad. Byla tu postavena již kolem roku 1200 na ochranu proti nájezdům Mongolů. Jedno křídlo bylo v poměrně nedávné době přebudováno na hotel (viz dále), jehož součástí je i velkolepý Rittersaal s vysokou klenbou, v němž se v minulosti pořádaly velkolepé a často dosti divoké hostiny. Najdete tu také dvě nádvoří; na spodním je vám k dispozici příjemná restaurace Burgtaverne (www.burgtaverne-loc-kenhaus.at). Mezi nesourodě působícími místnostmi v prvním poschodí vyniká dvouapsidový sál Kultraum nacházející se přesně uprostřed hradu — původně se do něj vstupovalo pouze otvorem ve stropu, který byl zároveň jediným zdrojem světla. Zdá se, že nějakým způsobem souvisel s rituály templářského řádu, jehož současní členové se oděni do řadových plášťů dodnes schází u kulatého stolu v Burgherrenzimmer, na horním nádvoří. Hrad se rovněž „pyšní“ hrůzostrašnou mučírnou s množstvím původních útrpných nástrojů a velmi přesným návodem k jejich použití — povšimněte si otvoru v „železné panně“, kterým odtékala krev.

Hranice s Maďarskem prochází jen asi dva kilometry východně od Lockenhausu. Můžete navštívit nedaleké maďarské město **Kőszeg (Güns)**, které o sobě vcelku po právu tvrdí, že má nejhezčí historické centrum v celé zemi. V případě že se spokojíte pouze s pohledem přes maďarskou hranici, doporučujeme celodenní pěší výlet po dobře značené turistické cestě na vrchol Geschriebensteinu (884 m), ležícího asi deset kilometrů jižně od Lockenhausu, nejvyšší hory masivu Günsergebirge. Najdete tu pěknou vyhlídkovou věž, z jejíž plošiny dohlédnete až na Velkou uherskou nížinu.

Bernstein a okolí

Město BERNSTEIN (Borostyánkő), ležící zhruba patnáct kilometrů západně od Lockenhausu, jehož jméno v překladu znamená „jantar“, svůj název získalo pravděpodobně podle „jantarové stezky“, jež v minulosti spojovala Baltské moře s mořem Jaderským a procházela právě zdejší osadou. Poněkud zmatečně působí, že navzdory svému jménu je Bernstein známý především jako naleziště serpentinitu, který se zde ve velkém těží od poloviny devatenáctého století — je mu věnováno také zajímavé Felsenmuseum (březen-červen a srpen-prosinec denně 9.00-12.00 & 13.30-17.00; červenec 9.00-18.00; 5 EUR; www.felsenmuseum.at), jež sice postrádá anglické informační texty, ale jinak rozhodně nezklame. Hlavní část expozice je umístěna do imitace spoře osvětlené těžební štoly, v níž si můžete prohlédnout množství pozoruhodných krystalů a drahých kamenů. V prvním poschodí uvidíte, co z místního minerálu, jenž po vyleštění získává sytě zelenou barvu, dokáže udělat šikovné

ruce Otto Potsche, sochaře, který založil zdejší muzeum. Jeho lehce kýčovitě zvířecí sošky možná nepadnou každému do oka, ale jen stěží se zdržíte obdivu nad jeho řemeslnou zručností.

Hlavní silnice prochází přímo středem Bernsteinu, takže uděláte lépe, když noc strávíte v Lockenhausu, případně budete pokračovat dále jižním směrem — tedy pokud si nechcete dopřát výjimečný zážitek spojený s pobytem v luxusních pokojích hotelu Burg Bernstein (www.burgbernstein.at; květen-říjen), který na vás čeká vysoko nad městem. Tento rozlehlý soukromý hrad je skutečně velkolepá atrakce nepostrádající vězení, vlastní duchy a svícemi osvětlenou hradní jídelnu s italským štukovým stropem — v pokojích na vás čeká skutečný krb, množství starožitného nábytku a jen skutečně málo moderních doplňků.

Přibližně deset kilometrů jižně od Bernsteinu prochází hlavní silnice kolem malebného lázeňského města BAD TATZMANNSDORF (Tarcsafürdő). Pokud se zde nebudete chtít zastavit kvůli minerální vodě s léčivými účinky, můžeme vám poskytnout alespoň dva důvody ke krátkému odpočinku. Prvním je koupel v nádherném nekrytém bazénu na ulici Josef-Holzel-Allee, nedaleko Bahnhofstrasse, druhou návštěva sousedního muzea pod širým nebem Südburgenländisches Freilichtmuseum (denně 9.00-17.00; 2 EUR). Nachází se v malebné zahradě s několika ovci, slepicemi a kozami, které mu dodávají punc autenticity, a svým návštěvníkům představuje přibližně patnáct lidových staveb (převážně s doškovou střechou), jež charakterizují místní architekturu devatenáctého století. Pokud se vám tu zalíbí, měli byste vědět, že ještě hezčí přehlídka starých domů na vás čeká nedaleko Güssingu.

Güssing a okolí

V jižní části spolkové země Burgenland (nikoli však v jejím nejjižnějším výběžku), více než padesát kilometrů jižně od Bad Tatzmannsdorfu, leží malé město GÜSSING (Németújvar), jehož ulice obklopují středověký hrad, který je při příjezdu vidět již z velké dálky. V rozlehlých prostorách hradu Burg Giissing (Velikonoce-říjen út-ne 9.00-17.00; www.burguessing.info; 6 EUR) najdete vcelku zajímavou uměleckou sbírku, jejíž součástí je mimo jiné několik skvostů od Dürera a Cranacha. Jinak zde spatříte především turecké a maďarské zbraně a brnění. Pravidelně se zde konají nestálé výstavy a na hlavním hradním nádvoří koncerty pod širým nebem — příjemná je vcelku levná Burgtaverne se skvělým výhledem do okolní krajiny. V letních měsících se do hradu dostanete také velmi moderní lanovkou (2 EUR). Kostel Franziskanerkirche, na náměstí Hauptplatz ve středu města, přímo pod hradem, je plný zlacených barokních oltářů, ale základem jeho proslulosti je spíše hrobka Batthyánsche Gruft šlechtického rodu Batthyányů, do které se dostanete samostatným vstupem v jižní stěně kostela. Pokud byste si chtěli prohlédnout bohatě zdobený olověný sarkofág z osmnáctého století, který pro jednoho z Batthyányů vyrobil význačný sochař Balthasar Ferdinand Moll, obraťte se na kněze.

Gerersdorf a přírodní park Güssing

Po sotva šesti kilometrech jízdy severozápadním směrem mezi poli a vinicemi se z Güssingu dostanete k Freilichtmuseum (duben-říjen pondělí-pátek 9.00-17.00, sobota 8r neděle 10.00-18.00; www.freilichtmuseum-gerersdorf.at; 4,50 EUR), soukromému etnografickému muzeu pod širým nebem ve vesnici GERERSDORF (Németzentgrot). Čeká tu na vás zhruba dvacet většinou doškových zemědělských stavení — vše od úlů a holubníků až po přístřešek na ovocný lis a chlív —, která sem byla přemístěna z okolních vesnic. Bohužel tu nenajdete žádné anglické texty, ale německým popisům porozumíte i s minimální znalostí jazyka.

Pokud budete od muzea pokračovat dále na severovýchod, přibližně po pěti kilometrech jízdy se

dostanete do malé lesní zoologické zahrady — Rakušané s oblibou používají slovo „Wildpark“ — s vzácnými a ohroženými zvířaty. K vidění jsou tu divocí koně, jeleni, vodní buvoli, evropští bizoni a několik dalších zástupců různých neobvyklých druhů, kteří tu mají dostatek místa k pohybu. Vcelku snadno si je budete moci prohlédnout z dobře udržovaných cest. Nejlepší dobou k návštěvě přírodního parku Naturpark Giissing (volný vstup) je doba před setměním, kdy se zvíř krmí. Dostanete se sem pouze vlastním dopravním prostředkem; pojedete východním směrem, po silnici do Urbersdorfu a poté kolem jezera Stausee na sever.

From:

<https://cesty.in/> - **Cestovatelské stránky**

Permanent link:

<https://cesty.in/burgenland?rev=1440781369>

Last update: **2020/10/09 23:11**

